

Margalida Pons (ed.) (2007). *Textualisme i subversió: formes i condicions de la narrativa experimental catalana (1970-1985)*. Barcelona: Universitat de les Illes Balears, Càtedra Alcover-Moll-Villagómez, Publicacions de l'Abadia de Montserrat

MARTA PLAZA VELASCO

Aquest llibre, que és el resultat de les recerques fetes en el marc de dos projectes d'investigació a la Universitat de les Illes Balears<sup>1</sup>, es presenta, en contrast amb el silenci crític sobre el tema que ha imperat fins ara, com un intent d'anàlisi de conjunt de la narrativa experimental catalana que va sortir a partir dels anys 70 del segle XX, anàlisi de conjunt que pren en consideració un corpus d'obres integrat per trenta-sis títols publicats en format independent (com a llibres, opuscles o plaquettes) i per una quarantena de textos esparsos, tots escrits originalment en llengua catalana i apareguts entre 1970 i 1985. El volum està compost per nou assajos i un inventari bibliogràfic que proporcionen una visió de conjunt d'aquesta narrativa.

El primer capítol, "Formes i condicions de la narrativa experimental (1970-1985)", serveix d'introducció general que situa en el seu context històric i literari els aspectes més concrets analitzats en els capítols següents. En ell, Margalida Pons ens parla d'aspectes com la recepció crítica d'aquesta narrativa experimental, el context sociocultural en el que va sorgir, els seus referents teòrics, les característiques d'aquesta nova narrativa (com, per exemple, la problematització de la noció de gènere o la desautorització de la veu narrativa) i del període final de l'aventura experimental a principis del anys vuitanta.

El segon i el tercer capítols aborden, des de diferents perspectives, la tasca del col·lectiu Ignasi Ubac. Al primer d'ells, "Trencavel, Ignasi Ubac i la (re)construcció de la literatura catalana", Mercé Picornell analitza el treball dels col·lectius d'escriptors Ignasi Ubac i Trencavel, que varen publicar els seus articles respectivament a *Tele/eXprés* i a la revista *Canigó*, durant els anys setanta, un moment en que als joves escriptors els calia trobar noves alternatives literàries. En aquest capítol, Mercé Picornell proposa resseguir les propostes i els punts de divergència d'aquests col·lectius com a punt de partença per analitzar quins eren els camins que els joves escriptors del moment esperaven que recorregués una literatura catalana en democràcia encara per construir-se.

El segon, "El projecte Ignasi Ubac en la segoa meitat dels anys setanta. La revista *Tecstual*", es centra únicament en aquest col·lectiu, conseqüència directa de les tertulies sobre

---

<sup>1</sup> "Discursos d'experimentació en la narrativa catalana", desenvolupat entre el 2004 i el 2006 i subvencionat per la Càtedra Alcover Moll-Villagómez, i "Teoria i pràctica de la narrativa experimental catalana (1970-1985): anàlisi i estudi contextual", dins del programa d'I+D del Ministeri d'Educació i Ciència i encara en curs.

política, art i literatura que tenien lloc a casa de Carles Hac Mor (a Barcelona, al carrer Amigó cantonada Rector Ubach, d'on el grup rebrà el seu nom). Eni Pradas presenta aquest col·lectiu, no com un grup amb un manifest tancat, amb un seguit de punts i un programa concret, si no com una entitat oberta on els interessos i objectius no limiten la pràctica individual, es a dir, un grup mogut per el principi d'heterogeneïtat i la necessitat de crear un espai per al debat i la discussió. I és des d'aquesta perspectiva des de la que analitza els articles apareguts al *Tele/eXprés* i la revista *Tecstual*.

El quart capítol, "Investigació textual I compromís de l'escriptor: Biel Mesquida i l'afer "Ucronia"" de Margalida Pons, es centra en aquest escriptor, com un cas representatiu de l'equilibri problemàtic entre recuperació de la cultura catalana i investigació textual en els primers anys del postfranquisme.

Al cinqué capítol, "Contactes textuals: intertextualitat i narrativa experimental", Margalida Pons explora l'ús de la intertextualitat que fan els narradors experimentals. L'autora comença fent referència a la metàfora kristeviana del text com a mosaic, que suposa una nova forma de textualitat en la que l'escrit, al incorporar altres veus, perd cohesió, esborra els propis límits i esdevé part d'una seqüència infinita de significació. Nou tipus de textualitat que té conseqüències també, senyala l'autora, en l'acte de recepció, atés a que la intertextualitat aboca sempre en una lectura interactiva, lineal i tabular. És precisament des d'aquesta perspectiva, la postura incorporada de l'altre, des de la que Margalida Pons analitza, en aquest capítol, la intertextualitat a la narrativa experimental. Narrativa que va sortir en un moment en que la literatura catalana lluita per definir la seva identitat en l'espai postfranquista i ho fa, segons l'autora, mitjantzant dos camins oposats. Un que porta a un reforçament centrípet d'allò identitari i s'esforça a deixar sentir la veu del jo. Altre que "es defineix a través d'un moviment centrífug que cerca la construcció de la identitat precisament en la dissolució del jo, en la diferència i en la complicitat amb veus alienes" (235). L'objectiu del capítol és explorar aquest según camí.

Al sisé capítol, "Josep Albertí: la pervivència de l'experimentació textual", Maria Muntaner González es centra en aquest escriptor, que potser avui no és tan recordat com altres intel·lectuals que també es donaren a conèixer durant els anys setanta. I es que Albertí, senyala l'autora, optà per continuar la seva tasca sense que aquesta tingui cap mena de contacte amb el poder i, per tant, restà al marge del món cultural establert i es va situar en contra. A aquest capítol la autora explora el perquè d'aquesta desaparició del món públic, intentant trobar-lo a partir de las bases que fonamenten la seva obra i a partir de la concepció que l'autor té de l'art.

A "Isa Tròlec, la veu transvestida", seté capítol, Mercè Picornell Belenguer estudia l'obra completa d'Isa Tròlec, fent atenció a la seva posició particular en el panorama de la narrativa experimental catalana dels setanta i dels primers vuitanta. Pero fer-ho, en primer lloc, la situa en el context en que es dóna a conèixer, per a analitzar-la, a continuació, en funció de les seves

característiques predominants (fragmentació, simulació, superficialitat, interès per la marginalitat), característiques que la acosten a ficció antirealista postmoderna.

El vuité capítol, “La crítica a la religió a l’*Adolescent de sal* de Biel Mesquida” de Gabriel Seguí i Trobat, suposa, com el seu nom indica, un anàlisi d’aquesta novela de Mesquida, considerada com l’avantguarda catalana de la literatura gai contemporània, des de la perspectiva de la crítica a la religió que aquesta du a terme.

Al darrer capítol, “Elements de teoria per a una lectura del discurs experimental. Entre sistema de coneixement universal i pràctica subversiva particularista”, Raül-David Martínez Gili comença preguntant-se pel significat del terme “discurs d’experimentació” per, a continuació, fer un repàs als diferents referents teòrics que poden oferir una base per a l’apropament i la lectura d’aquest tipus de discurs i, per tant, de la narrativa que aquest llibre analitza.

Aquest anàlisi de conjunt termina amb un ample inventari bibliogràfic que té per objectiu “oferir una visió de conjunt, estructurada i comprensiva, de la narrativa experimental catalana del anys setanta i primers vuitanta” (421), distribuït en tres grans seccions: *Fons*, que enumera els materials primaris a partir dels quals els autors han treballat; *Crítica*, que recull aportacions que expliquen el context, els referents i la factura d’aquests materials; i *Referents teòrics per a l’estudi del discurs experimental*, que reuneix treballs que proporcionen una visió històrica del concepte d’experimentació.